

Necip Asım Yazıksız (1861-1935)

Bir sipahi ailesinin çocuğu olarak 1861 yılında Kilis'te doğan Necip Asım'ın aile şöhreti Balhasanoğulları'dır. İlköğrenimine Kilis'te özel derslerle başlayan ve Şam Askerî İdadide devam eden Necip Asım, Kuleli Askerî İdadisi'nden sonra Harbiye'den (1879) mezun oldu. Askerî Rüştîye ve Harbiye'de Türkçe, Fransızca ve Tarih öğretmeni olarak görev yaptı. 1913 yılında albay iken ordudan emekli olmak suretiyle ayrıldı. İstanbul Darülfünü'nunda Türk Dili müderrisi olarak yeniden eğitim hayatına dönen Necip Asım, Tarih-i Osmanî Encümeni ve Âsâr-ı İslâmiye ve Milliye Tetkik Encümeni'nde üye olarak bulundu. Henüz Kuleli Askerî İdadisi'nde öğrencilik döneminde Ahmet Midhat Efendi'nin teşvikiyle Tercüman-ı Hakikat'te fennî makaleler yazarak başladığı yazı hayatını Maarif ve Mektep mecmualarında devam ettirdi. Veled Çelebi ile tanıştıktan sonra ise İkdâm'da Türk dili ve tarihi üzerine yazılar yazdı. İkdâm gazetesi, başlığın hemen altında koyduğu "Türk gazetesidir" ibaresiyle çıkması ve Türkçülüğü savunan Veled Çelebi (İzbudak), Bursalı Mehmet Tahir ve Emrullah Efendi'nin burada yazmasıyla Türkçülüğün yayın organlarından biri olması bakımından önemlidir. İkdâm'ın ilk sayılarında Türkçenin, Arapça ve Farsçanın etki alanı olmaktan kurtarılarak sadeleştirilmesi gereği üzerine yazdığı yazılarından dolayı tasfiyecilikle suçlanan Necip Asım, daha sonraki yazılarında tasfiyeciliği değil, sadeleştirmeciliği benimsediğini açıkladı. Veled Çelebi ile birlikte Türkçe kelimelerin imlasını yeniden oluşturmak gerektiğini savundu. Örneğin, Türk kelimesinin yazılışında Arap imlasından ayrı olarak vav'ın (sesli harf işareti) kullanılması gibi. Peşte'de yayımlanan Keleti Szemle dergisinde Kilis, Besni ve Erzurum ağızları üzerine Fransızca üç yazı yayımlamıştır. İlk iki yazıda Balkanoğlu, üçüncü yazıda Balhasanoğlu imzalarını kullanmıştır. 1895'te Paris'teki Soci t  Asiatiqu e'ye üye seçildi. Leon Cahun'un Asya Tarihine Medhal'den hareketle bir Türk Tarihi yazmaya başladıysa da tamamlayamadı. Aynı yazarın Gök Sancak adlı romanını Fransızca'dan Türkçeye çevirerek yayımladı. 1908 yılında kurulan Türk Derneği'nin kurucuları arasında ve idare heyetinde yer aldı. İlm  bir cemiyet olarak kurulan Türk Derneği, aynı adla bir dergi çıkarmayı ve Türk dili, edebiyatı, tarihi ile ilgili yayın faaliyetinde bulunmayı kararlaştırdı. Necip Asım'ın Türklerin Pek Eski Yazısı adlı eseri, bu türün ilk yayını olarak bastırıldı. Necip Asım, Mustafa Kemal'in Harp Okulu'nda Türkçe, Fransızca ve Tarih derslerinde öğretmeni olmuştur. İstanbul Darülfünunu Müderrisler Meclisi, 19 Eylül 1922 tarihinde, Başkumandan Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya Fahri Müderrislik verilmesine dair bir teklif hazırlamış, hazırlanan bu teklif oy birliği ile kabul edilmiştir. Necip Asım (Yazıksız), şemsettin (Günaltay) ve İzmirli İsmail Hakkı'dan oluşan bir müderrisler heyeti, 23 Haziran 1923 tarihinde Ankara'ya gelmiş ve Mustafa Kemal Paşa'ya fahri müderrislik diplomasını takdim etmiştir. Diplomayı Mustafa Kemal Paşa'ya bir takdim konuşmasıyla bizzat Necip Asım sunmuştur. Diplomanın bir yüzünde "İstanbul Darülfünunu Edebiyat Medresesi Fahri Müderrislik şahadetnamesi"; diğer yüzünde ise "İstanbul Darülfünunu Edebiyat Medresesi Meclisi M derrisini dokuzuncu eylül    yüz otuz sekiz tarihinde akdettiği içtimada, Mill  Mücadele'nin büyük kahramanı ve yeni Türk devletinin müessisi olan Başkumandan Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri'ne Türk Milletinin ve Türk Harsının istikl lini m eyyit ve İsl m kavimlerinin hal sına müteveccih olan tarih  mesaisini takdir ve tebciL ettiğinin bir delili olmak üzere Edebiyat Medresesi Fahri M derrisliği unvanını tevcihe karar vermiştir: şaban 1341-12 Nisan 1339" yazısı bulunmaktadır. Mustafa Kemal Paşa, memnuniyetini belirten bir konuşma yapmış, heyete de teşekkür etmiştir. 1927 tarihinde Erzurum milletvekili olan Necip Asım 14 Aralık 1935 tarihinde İstanbul Moda'daki evinde vefat etmiş, Sahrayıcedit Mezarlığı'na defnedilmiştir. Eserleri: Ziya ve Hararet (1304), Güvercin Postası (1305), Ferid (1306), Yeni Tertip Muhtasar Osmanlı Sarfı (1306), Ev Kızı (1307), L gat-ı İلميye ve Fenniye (1308), Sitler (1310), Ural ve Altay Lisanları (1311), L gat-i Musahabet (1311), Kitap (1311), En Eski Türk Yazısı (1315), Türk Tarihi (1316), İlm-i Lisan (1327), Gök Sancak (1327), Mill  Aruz (1329), Hibet- l Hakayık (1334), Osmanlı Tarihi (1335), Orhun Abideleri (1340), Bektaşi İlmihali (1343), Celaledin-i

Harzemşah (1334).

Nezahat ÖZCAN

KAYNAKÇA

Timurtaş, Faruk K., "Ölümünün 25. Yıldönümünde: Büyük Türkçü Necip Âsım Yazıksız", **Türk Yurdu**, C 2, S 291, Aralık 1960, s. 46-48.

—, "Necip Âsım Yazıksız", **Dergâh Ansiklopedisi**, C 8, s. 572-573.

Abdülhak Şinasi Hisar, "Türk Tarihi ve Necip Asım Bey", **İleri Gazetesi**, 13 Mayıs 1337;

Kitaplar ve Muharrirler 1 Mütareke Dönemi Edebiyatı, Yayına Haz.: Necmettin Turinay, YKY., İstanbul 2007, s. 71-75.

Cemil Sönmez, **Atatürk'ün Yetişmesi ve Öğretmenleri**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, Ankara 2014.

13/10/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/necip-asim-yaziksiz-1861-1935/?pdf=3436> adresinden erişilmiştir